

denktank

Onderbuik

Je kunt geen krant opslaan, geen politieke discussie volgen of, ja hoor, daar komt dat belachelijke woord weer: 'onderbuikgevoelens'.

Iedereen weet zo langzamerhand wel waar dat woord voor staat. Angst voor tasjesrovers. Lastige jongeren in stadswijken. Hoofdhoekjes. Weerstand tegen andere culturen. Volle stadsbussen waarin nauwelijks Nederlands wordt gesproken. Vreemd om dergelijke gevoelens te lokaliseren in de onderbuik. We komen er allemaal vandaan. Volgens Job 38, vers 29, beschikt zelfs God over een baarmoeder: 'Uit wiens buik komt het ijs voort, en wie kaart de rijp des hemels?' Een Joods sprookje vertelt dat elk kind in de moederschoot de Thora leert. Maar zodra hij het licht van de wereld ziet, geeft een engel hem een klap op zijn hoofd en is de pasgeborene meteen de hele Thora vergeten. Zo goed is het toe-ven in de moederschoot. De onderbuik. Het kwaad, de rancune, de jaloezie, de vijandschap, zitten hoger in ons lichaam. In ons hart. In onze geest. Daar heeft de onderbuik niets mee te maken.

Gusje Muus Den Heijer Rijswijk

Ook een denktank insturen? denktank@trouw.nl

Redactie Podium Trouw, Postbus 859, 1000 AW Amsterdam
Tel: 020-5622751 E-mail: podium@trouw.nl

Podium is een vrijplaats voor discussie. Artikelen tellen max. 700 woorden, bijdragen voor de rubriek Brieven max. 250 woorden. De redactie behoudt zich het recht voor bijdragen te weigeren, te redigeren of in te korten. Bijdragen worden ook via internet, databank of anderszins verspreid. Eventuele auteursrechten blijven berusten bij de schrijver. Inzendingen svp voorzien van naam, adres en telefoonnummer, ook de e-mails.

De rk kerk leeft, door de inzet van VROUWEN

Marika Meijer
pastoraal werker te Oosterwijtwerd

Op de vraag naar de drie invloedrijkste vrouwen in katholiek Nederland moest Marie-Louise van Wijk-Van de Ven, presidente van Andante, de Europese Alliantie van katholieke vrouwenorganisaties, lang nadenken (*Trouw*, 23 mei). Begrijpelijk dat haar niet meteen drie vrouwen te binnen schoten. Op meer plaatsen in de kerk of de academisch-theologische wereld zijn onlangs vrouwen heengezonden of, ontmoedigend door het kerkelijke beleid, vertrokken.

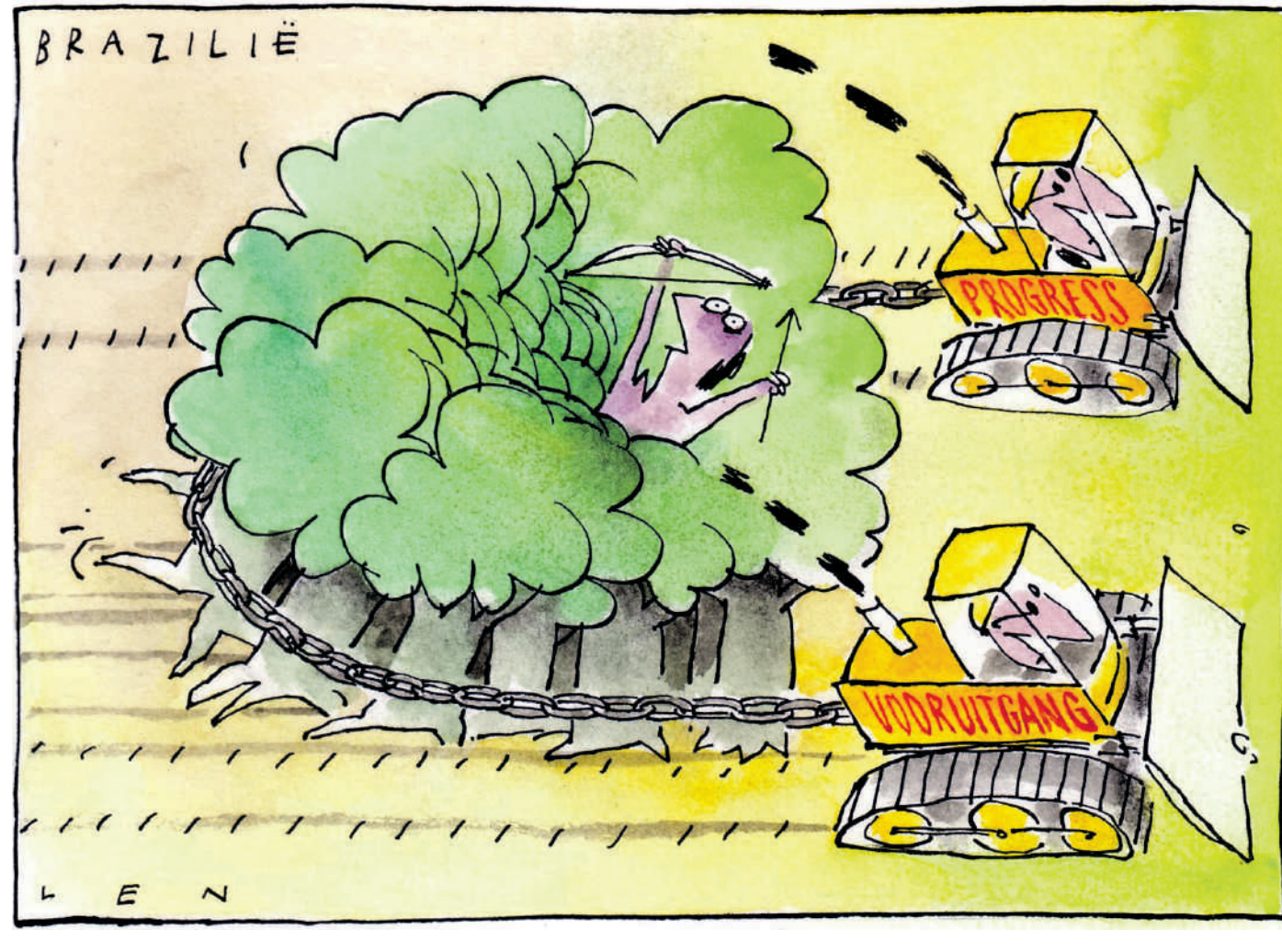
Toch waag ik me aan een antwoord, niet met drie namen, maar met een hele groep invloedrijke vrouwen: de honderden pastores, werkzaam in parochies, ziekenhuizen, zorginstellingen, justitie- en straatpastoraat. De vrouwen die met gelovige bewogenheid, theologische deskundigheid, pastoraal bekwaam voorgaan in liturgievieringen, catechetisch vormend werken, zieken en stervenden begeleiden, managen (samen met vaak vrouwelijke vrijwilligers), dag en nacht oproepbaar. Velen combineren die taken met zorg voor gezin en familie.

De invloed van deze vrouwen (en hun mannelijke collega's) is niet direct kerkpolitiek, maar bestaat in het gezag dat zij hebben opgebouwd. Zij dragen bij aan het onder gelovigen groeiende besef dat priesterschap een geestelijk fundament heeft en dat het niet uitmaakt of de pastor een man of een vrouw is.

Deze pastores zijn theologisch geschoold door docenten die liefde en eerbied voor Schrift en Traditie paren aan een open houding over de vragen van nu.

Ook ik ben opgeleid aan de Katholieke Theologische faculteit Nijmegen, en heb jarenlang pastoraal gewerkt in bisdom Den Bosch. Geïnteresseerden roep ik op: ga theologische studeren! Er gaat een wereld voor je open, en theologisch geschoolde medewerkers zijn ook in de rk kerk onontbeerlijk.

len

Algaemisten zien goud al blinken

Net gewend aan biobrandstoffen, ligt de volgende noviteit op de loer: algendiesel, het 'groene goud'. Nieuw wordt het pas als je hightech inzet.

Jurgen Ganzevles en Ellen ter Gast
senior onderzoekers energie en biotechnologie bij het Rathenau Instituut

Het onderzoek naar algen als brandstofbron loopt al sinds de jaren '80. Toen wist men al dat algen natuurlijke oliën produceren die eenvoudig kunnen worden omgezet in (bio)diesel. Het proces om biodiesel te produceren uit algenolie is hetzelfde als voor koolzaadolie en maïsolie. Alleen is dat nu nog niet rendabel. Het lijkt daarom een beetje vreemd om nu opeens te spreken van een derde generatie.

De eerste generatie biobrandstof (die toen nog niet zo werd genoemd) bestaat al net zo lang als de auto's die erop rijden. Toen Nikolaus August Otto in 1876 de eerste verbrandingsmotor ontwikkelde, had hij daarbij (bio)ethanol in gedachten als brandstof. De eerste dieselmotor, eind 19de eeuw ontworpen door Rudolph Diesel, liep op pindaolie. Later kwamen de veel goedkopere brandstoffen uit aardolie, ook wel het 'zwarte goud', op de markt en verdween de biobrandstof uit het zicht. Na de oliecrisis in 1973 kwamen ze weer even onder de aandacht. Maar toen de olieprijs weer daalde, daalde ook de belangstelling voor biobrandstof.

Rond het jaar 2000 werd biobrandstof voor de derde keer geïntroduceerd. Dit keer als milieuvriendelijke remedie. Triple P dus, goed voor de winst (*profit*), de mensen (*people*) en de planeet (*planet*). De grootschalige productie van biobrandstof bleek al gauw meer te maken te hebben met de eerste P, de P van winst.

De desastreuze effecten van biobrandstoffen op ecosystemen (palmolie) en de wereldvoedselmarkt (maïs) leidden tot grote maatschappelijke weerstand, denk aan de voedselrellen in Mexico. Bovendien gaat door grootschalige boskap de productie van de eerste generatie biobrandstoffen uiteindelijk met meer

Algen in een potje, nog een lange weg naar biobrandstof.

FOTO EPA

CO₂-uitstoot gepaard dan fossiele brandstoffen, was recent te lezen in *Science*. Dus echt duurzaam is die biobrandstof niet.

Een paar jaar geleden werd de tweede generatie biobrandstof gepresenteerd als de nieuwe oplossing. In de tweede generatie gaat het om de productie van brandstof uit niet eetbare biomassa of afval. Dit *hightech* proces is een stuk lastiger dan het productieproces voor conventionele biobrandstof, en verkeert nog in de ontwikkelingsfase.

Nu is daar dus het 'groene goud': de algen. Het onderzoek naar algendiesel stamt uit de jaren '80 en werd uitgevoerd door National Renewal Energy Laboratory (NREL), onderdeel van het US Departement of Energy.

In de eerste fase zocht men naar de meest geschikte algen. Dit zijn algen die zowel een hoge olieproductie hebben als het goed doen in extreme omstandigheden. Deze algen groeien in koud en vervuild water met re-

Deze fases overziend, is het vreemd om nu te spreken van een 'derde generatie' biobrandstof. De algentechnologie maakt gebruik van dezelfde low-tech als de eerste generatie biobrandstoffen.

Dat neemt niet weg dat produceren van biodiesel uit algen veelbelovend is, zeker in vergelijking met de andere eerste generatie biobrandstoffen. Dit is omdat de opbrengst per oppervlakte-eenheid vele factoren hoger is. Helemaal interessant wordt het als algen in een industriële omgeving kunnen worden geïntegreerd. Denk aan de toepassing in een elektriciteitscentrale, zoals het inzetten van algen om het CO₂ uit de rookgassen van een elektriciteitscentrale te binden. Dat is CO₂-reductie.

Maar, laten we niet te hard van stapel lopen: van 'groen goud' is zeker nog geen sprake, en vermoedelijk ook niet in de nabije toekomst. De technologie staat nog in kinderschoenen. En zelfs met de huidige olieprijs kunnen de productiekosten niet concurreren met de prijs van diesel aan de pomp. Bovendien, zo leert de geschiedenis, kost het ontwikkelen van een nieuwe technologie tijd, veel tijd. Er moet nog een flink aantal problemen worden opgelost om algendiesel rendabel te maken. Van grootschalige toepassing is dus nog lang geen sprake.

Vermoedelijk lukt het alleen om van deze groene algen 'goud' te maken door in te zetten op biotechnologie. Want de beperkende factoren zijn niet alleen van technische aard. De biologie speelt ook een belangrijke rol: de algen moeten efficiënter worden. Dat kan bijvoorbeeld door gebruik te maken van recombinant DNA-technieken.

In het laboratorium kun je de meest ideale eigenschappen met elkaar combineren. Pas als dat lukt, hebben we een echte derde generatie biobrandstof.

Trouw zaterdag 31 mei 2008

Trouw zaterdag 31 mei 2008

Hard werken, maar geen slavernij

De nazaten van de 34.000 Hindoestaanse contractarbeiders in Suriname schieten niets op met excuses.

Shantie Ramlal-Jagmohansingh
bestuurskundige

Als tweede generatie Hindoestaanse in Nederland ben ik opgegroeid met opa's en oma's die vertelden over de eerste contractarbeiders in Suriname, afkomstig uit India. Vol afgrijzen luisterde ik naar de verhalen over de zware lijfstraffen voor de contractarbeiders, in opdracht van Nederlandse plantage-eigenaren. Bijzonder onder de indruk was ik van de fysieke gesteldheid en het doorzettingsvermogen van mijn voorouders. Iedere keer besepte ik dan vol trots dat ik van deze sterke mensen afstam.

Romantisch zijn de verhalen over mijn Adja (opa), die in zijn jonge jaren als militair (ook in WOII), mijn Adje (oma) leerde kennen in Paramaribo. Na hun trouwen, in het district Nickerie, werkte mijn Adja zich op tot een bekende verkoper. Mijn vader, een van tien kinderen, kon hilarisch vertellen hoe hij door de polders van Nickerie scheurde op zijn motor – met mijn Adje achterop.

Mijn ouders liepen als kind dagelijks kilometers in de brandende zon naar school. Bij thuiskomst moesten zij werken op het land, en daarna huiswerk maken bij kaarslicht. Toen ze migreerden naar Nederland gaven zij ons de boodschap mee van de eerdere generaties: dat je door hard werken steeds hogerop kan komen en met doorzettingsvermogen alles kan bereiken wat je wil. Dit heeft mijn identiteit verrijkt en wellicht ben ik zo zelfs behoed voor een problematische identiteitsbeleving.

Aan dat alles moest ik denken bij het artikel 'Ook Hindoestanen zitten met pijnlijk verleden', van Sharmila Badloe (*Podium*, 20 mei). Zij stelt dat de contractarbeid in feite 'verkapte slavernij' is geweest. Als er discussie is of premier Balkenende alsnog excuses moet aanbieden voor de 'gewone' slavernij, moet het dan ook niet gaan over de contractarbeid?

Ook Badloe legde de link met de identiteit van Hindoestaanse jongeren in Nederland. „Weten wie je bent, waar je vandaan komt en waar je bij hoort geeft de zekerheid om met beide benen in de maatschappij te staan”, schreef ze, terecht.

Gelukkig zijn er al initiatieven ondernomen om de geschiedenis te bewaren; het Samamihuis in Den Haag, het Samami-Nederlands woordenboek. Maar er moet nog hard gewerkt worden aan meer bekendheid van de Hindoestaanse geschiedenis. Die is immers onderdeel van de Nederlandse geschiedenis.

Dat is wat anders dan de vraag of er excuses voor de contractarbeid moeten komen. Ik zie er geen toegevoegde waarde in. Het was niet hetzelfde als slavernij.

Hindoestanen in Nederland zijn afstammelingen van de ruim 34.000 Brits-Indische contractarbeiders die vanaf 1873 naar Suriname migreerden. Na de afschaffing van de slavernij was er een dringend tekort aan arbeidskrachten op de plantages. Nederland tekende met de Brits-Indische regering een immigratietraakt. De contractarbeiders moesten inderdaad bijzonder hard werken onder slechte en soms schrijnende

Hindoestaanse meisjes in Suriname vieren het Holi-feest.

FOTO ANP

omstandigheden. Toch waren zij geen slaven. Dit verschil stond onder andere doordat de Britse regering een 'protector of immigrants' aanstelde. Toen in het eerste jaar bijna 20 procent van de immigranten stierf en de opvang onder de maat bleef, schortte de Britse regering zelfs tijdelijk het immigratietraakt op. Eerst moest er betere geneeskundige hulp komen.

Het klopt, plantage-eigenaren konden naar willekeur zware (lijf)straffen opleggen. Maar ze waren niet het bezit van de plantage-eigenaar. Het contract dat door de Brits-Indiërs ondertekend werd duurde vijf jaar (in andere Britse en Franse koloniën was dit zelfs tien jaar). De arbeider kreeg loon en had recht op een gratis terugtocht naar India. Na werktijd, op zondag en op Hindoe- en moslimfeestdagen was hij vrij. Het leven van de contractarbeiders was zwaar, maar het waren vrije mensen vol dromen en plannen.

Belangrijker dan een spijtbetuging is dat de geschiedenis van de Hindoestanen meer gewicht en bekendheid krijgt in Nederland. De kennis hierover is beperkt, terwijl deze periode een belangrijk onderdeel uitmaakt van zowel de Surinaamse als de Nederlandse geschiedenis.

Kennis doet recht aan het harde werk van de contractarbeiders. En aan alles wat ze voor latere generaties hebben opgebouwd.

Het artikel Sharmila Badloe is nog na te lezen op www.trouw.nl/discussie

Elke samenleving heeft cement nodig

Er is een uitweg in de felle discussie over de rechten van minderheden. Voor Israël, en ook voor Europa.

Amitai Etzioni

hoogleraar sociologie en internationale betrekkingen aan de George Washington Universiteit, Washington

Moet Israël een Joodse staat zijn? Het is alsof je vraagt of de paus van katholieken huize moet komen. Toch wordt hij gesteld, door de kampioenen van de individuele mensenrechten. Hun argument is dat staten beter niet te veel nadruk kunnen leggen op nationale identiteit, om te voorkomen dat minderheden zich er niet thuis voelen, en terrorisme een voedingsbodem vindt.

Deze argumenten gaan eraan voorbij dat een nationale gemeenschap een eigen identiteit en bepaalde gedeelde normen nodig heeft – het is het 'normatieve' cement dat landen ervoor behoedt om uitte vallen.

In Israël klinkt de roep om meer rechten voor minderheden. Het simpelst te beantwoorden is het pleidooi dat de bezetting van de Westelijke Jordaanoever Israël dwingt om te kiezen: of het volhardt erin een koloniale macht te zijn, of het geeft zijn Joodse identi-

teit op en wordt een bi-nationale staat. Binnen de grenzen van 1967, misschien na enige herschikking, zou Israël het kwaad van de bezetting kunnen beëindigen, én de demografische basis behouden voor een Joodse, democratische staat.

Mensenrechtenactivisten bepleiten ook dat Israël een multiculturele staat moet worden – een discussie die ook in veel andere landen speelt. Dat wordt al een ingewikkeld argument.

Volgens dit pleidooi moet Israël zijn Joodse waarden opgeven en een neutrale staat worden, opdat de meer dan een miljoen Arabisch-Israëliëse inwoners (er vijfde van de bevolking zijn) zich thuis voelen. In een neutrale staat worden de niet-gelovige Joden bovendien bevrijd van het – volgens de mensenrechtenactivisten – onderdrukken-de rabbinale bewind. Er kan in Israël niet getrouwd, gescheiden of begraven worden zonder Joodse, islamitische of andere religieuze toestemming.

Toch, wie dit bepleit vergeet dat zelfs grote landen als de VS of China de kenmerken hebben van 'gemeenschappen'. Staten worden bij-

engehouden door banden van affiniteit, door gedeelde waarden, geschiedenis, identiteit. De gemeenschap speelt nu eenmaal een grote rol in onze levens.

Een leefbare natie heeft altijd een zekere culturele eigenheid. Je kunt de spot drijven met de Franse oud-president Chirac, die beweerde dat Europa 'een christelijk continent

Het gaat in Israël ook om het recht om géén religie te belijden

is'. Maar het is een feit dat de zondag en de christelijke feestdagen in Europa nog steeds een eigen karakter hebben, en dat christelijke waarden er overgebracht worden door geschiedenisboeken, onderwijs en publieke rituelen. Het verdwijnen van die culturele eigenheid zou een groot verlies zijn. De angst ervoor drijft in Europa nu al groepen in de

armen van politieke partijen die tegen immigratie zijn. Net zoals in Israël, op vergelijkbare wijze, die angst anti-Palestijnse sentimenten voedt.

De enige uitweg is volgens mij dat landen verscheidenheid *binnen eenheid* nastreven. Elke natie moet de waarden in kaart brengen die allen moeten delen, maar daarnaast óók alles waarin de verschillende bevolkingsgroepen kunnen worden uitgenodigd om hun eigen tradities te volgen.

In Europa kan, bijvoorbeeld, een land als Groot-Brittannië de vele etnische minderheden volledig accepteren, zolang die zich maar niet vertzetten tegen de gedeelde nationale waarden en instituties.

In Israël kan het betekenen dat er respect is voor het recht van zowel Joden als Palestijnen om hun eigen religie te belijden, maar ook voor het recht van niet-gelovigen om géén religie te belijden. Het zou betekenen dat het prediken van haat – of erger nog, geweld – op geen enkele wijze door de vingers wordt gezien. En het zou betekenen dat Israël een einde maakt aan de discriminatie van Israëliëse Arabieren

en van seculiere Joden.

Cruciaal is de sociologische observatie dat samenlevingen complex van aard zijn, en meerdere behoeften en waarden moeten dienen. De samenleving kan er niet op worden ingericht om het ene belang te maximaleren zonder andere belangen ernstig te ondermijnen. Men kan niet tot het bittere eind gaan in het bedienen van de gevoeligheden van verschillende minderheden, zonder het nationale gemeenschapsgevoel te ondermijnen, dat zo essentieel is.

Het heeft geen nut om minderheden te dwingen zich volledig aan te passen – en hun eigen cultuur uit te wissen. Het heeft evenmin zin om het nationale karakter weg te spoelen – en de gezamenlijke cultuur uit te wissen. Het zal leiden tot conflicten en oplopende spanning. In plaats daarvan is een dialoog nodig over hoe de streep te trekken tussen het koesteren van elementen van verscheidenheid enerzijds, en het bewaren van kernwaarden die allen zouden moeten omhelzen anderzijds.

Van zo'n gesprek zal iederéén profiteren.